

การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครูในเขตภาคกลาง*

An Analysis of teacher's Financial Literacy and Debt in the Central Region

ธนพร ภูพันธ์**
ปรีชา วิจิตรธรรมรส***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับทักษะทางการเงินของข้าราชการครู (2) ศึกษาการเป็นหนี้ของข้าราชการครู และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู โดยทำการศึกษาตัวอย่างข้าราชการครูในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 771 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การวัดความรู้ทางการเงิน ตอนที่ 3 การวัดพฤติกรรมและทัศนคติทางการเงิน และตอนที่ 4 การวัดรูปแบบการเป็นหนี้ ผลการวิจัยพบว่า (1) คะแนนเฉลี่ยของทักษะทางการเงินแยกตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านมีค่าดังนี้ คือ ด้านความรู้ทางการเงินเท่ากับ 2.81 คะแนน ด้านพฤติกรรมทางการเงินเท่ากับ 4.23 คะแนน และด้านทัศนคติทางการเงินเท่ากับ 2.91คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนนทั้งสามด้าน) (2) ข้าราชการครูร้อยละ 21.90 ไม่เคยมีประวัติการเป็นหนี้ ข้าราชการครูร้อยละ 78.10 มีประวัติการเป็นหนี้ ในจำนวนนี้มีข้าราชการครูร้อยละ 42.03 ที่ได้ชำระหนี้สินเรียบร้อยแล้ว แต่ยังมีข้าราชการครูจำนวนร้อยละ 57.97 ที่ยังมีภาระหนี้สินอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนหนี้รวมมีค่าเท่ากับ 349,540,000 บาท โดยวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม 3 อันดับแรกเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันร้อยละ 37.97 เพื่อซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัยร้อยละ 36.10 เพื่อซื้อยานพาหนะร้อยละ 24.87 แหล่งเงินกู้ที่ข้าราชการครูนิยมกู้เงินมากที่สุดคือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ธนาคารออมสิน และธนาคารพาณิชย์ต่างๆคิดเป็นร้อยละ 82.09, 8.02 และ 4.18 ตามลำดับ (3) ข้าราชการครูที่ไม่มีประวัติการเป็นหนี้มีค่าเฉลี่ยทางด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินมากกว่าข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ แต่ทางด้านทัศนคติทางการเงินกลับพบว่าข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้กลับมีค่าที่สูงกว่าข้าราชการครูที่ไม่มีประวัติการเป็นหนี้ นอกจากนี้ การใช้ Logistic Regression เพื่อหาความสัมพันธ์ของทักษะทางการเงินและการเป็นหนี้ทำให้ทราบว่า องค์ประกอบของทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้มีเพียง 2 องค์ประกอบคือ ความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงินเท่านั้น

คำสำคัญ : ทักษะทางการเงิน/ การเป็นหนี้/ ข้าราชการครู

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

**นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการประกันภัยและการบริหารความเสี่ยง คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to study of teacher's Financial Literacy, study of teacher's debt and study of the relationship between Financial Literacy and teacher debt. The study was conducted by a sample of teachers in the Central Region. Under the Office of the Basic Education Commission, the Primary of Education Service Area and the Secondary 771 persons. The data collection tool was a questionnaire, consisting of four parts, namely, Part 1, Initial Data of Respondents, Part 2, Measurement of Financial Literacy, Part 3, Measurement of financial behavior and attitudes, and the last is Measurement of Debt Patterns. The results of the study revealed that: (1) the average score on Financial Knowledge was 2.81 points, 4.23 points for financial behavior and 2.91 points for financial attitude (from 5 points). (2) 21.90% of teachers have never had debt history, 78.10% of teachers have a history of debt with only 42.03% have already paid their debts and 57.97% remain unpaid. In addition, the total debt is equal to 349,540,000 baths. Here are the three main reasons why teachers use loans, 37.97% of borrowers want to clear their daily budgets, 36.10% of borrowers want to improve their personal finances in order to apply for a mortgage with a bank and to do extensions for their homes and renovations, and 24.87% of borrowers want to improve vehicles. Here are the top three financial institutions where teacher loan the most loans, Teachers Saving and Credit Cooperative, Government Savings Bank and Commercial Banks, which are accounted for 82.09 percent, 8.02 percent and 4.18 percent, respectively. (3) Although teachers who never had debt history may have greater financial knowledge and financial behavior than teachers who have history of debt. It was found that teachers with debt history had higher values than those with no debt history on a financial attitude. In addition, the use of Logistic Regression to find the relationship between financial Literacy and debt. The only resulted in two compositions which are Financial Knowledge and Financial Attitudes.

Keywords : Financial Literacy/ Debt/ Teacher

บทนำ

ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ที่การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและเข้ามามีบทบาทสำคัญกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก จากการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคก่อนที่มีความต้องการพื้นฐานเพียง 4 อย่าง คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค หรือที่เรียกกันว่า ปัจจัย 4 แต่มาปัจจุบันเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า มนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการเพิ่มขึ้นในอีกหนึ่งปัจจัยคือ “เงิน” เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนกับความต้องการพื้นฐานเหล่านั้น รวมถึงแลกเปลี่ยนกับความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เองมนุษย์จึงยอมทำงานหนักเพื่อให้มี “เงิน” ในปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการของตนเองและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามพบว่ามีคนอีกจำนวนไม่น้อยที่ปริมาณเงินที่ได้จากการทำงานไม่เพียงพอต่อความต้องการในการใช้จ่าย การกู้ยืมเงินจึงเป็นอีกหนึ่งทางออกสำหรับพวกเขาเหล่านี้ จากการศึกษาของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ พบว่า ในปี 2558 จำนวนผู้มีหนี้สินครัวเรือนมีจำนวน 24% ของประชากรทั้งหมด หรือ

ประมาณ 14.4 ล้านคน สถานการณ์หนี้ครัวเรือนของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2555 ที่มีปริมาณหนี้ครัวเรือนคิดเป็น 59.3% เป็น 80% ของจีดีพีในปี 2558 จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน “เงิน” มีความสำคัญกับทุกสังคม ตั้งแต่สังคมที่เล็กที่สุดคือครอบครัวไปจนถึงสังคมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือประเทศ ดังนั้นในปัจจุบันหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงให้ความสำคัญกับเรื่องของเงินและการเป็นหนี้มากขึ้น เห็นได้จากการอบรมให้ความรู้ทางการเงินผ่านโครงการต่างๆ เช่น โครงการแก้ไขปัญหาหนี้ส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน (คลินิกแก้หนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย) การเปิดการเรียนการสอนทางด้านการเงินในระดับมหาวิทยาลัย และรวมถึงการให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องทักษะทางการเงินของประชาชน โดยการสำรวจทักษะทางการเงินเกิดขึ้นครั้งแรกในปี 2004 การสำรวจครั้งนั้นใช้กรอบแนวคิดของ Financial Services Authority : FSA ซึ่งต่อมากรอบแนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบการศึกษาหลักในการวิจัย รวมถึงการวิจัยขององค์การระดับโลกอย่าง Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ โดยทำหน้าที่ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ส่งเสริมการค้าเสรี และให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาทั้งในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนา ได้หันมาให้ความสนใจ และทำการวิจัยเกี่ยวกับทักษะทางการเงิน เช่น ในปี 2012 OECD ได้ทำการวัดทักษะทางการเงิน (Financial Literacy) โดยทักษะทางการเงินหมายถึง การตระหนักรู้ ความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ ทักษะคิด และพฤติกรรมในลักษณะที่มีผลให้บุคคลเกิดการตัดสินใจทางการเงินที่ดีและในที่สุดจะช่วยส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพทางการเงินที่ดี ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจครอบคลุมการวัดระดับทักษะทางการเงิน 3 ด้านคือ **ด้านความรู้ทางการเงิน** (ความเข้าใจพื้นฐานทางการเงิน ซึ่งประกอบไปด้วยความเข้าใจเรื่องอาหาร มูลค่าของเงินตามกาลเวลา การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ ดอกเบี้ยทบต้น เครดิตบูโรและนโยบายคุ้มครองเงินฝาก) **พฤติกรรมทางการเงิน** (ลักษณะการแสดงออกรวมถึงความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับ การไตร่ตรองก่อนซื้อ การจ่ายบิลตรงเวลา การดูแลการเงินอย่างใกล้ชิด การตั้งเป้าหมายทางการเงินระยะยาว การตัดสินใจทางการเงินและการทำบัญชี การออม การเปรียบเทียบมูลค่าก่อนซื้อ การไม่กู้เมื่อเงินไม่พอใช้ เป็นต้น) **ทัศนคติทางการเงิน** (การแสดงออกในแนวคิดทางการเงินมีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออม) จากการศึกษาพบว่าระดับทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้านและปัจจัยด้านสถานภาพ เช่น อายุ รายได้ ระดับการศึกษา มีผลในการกำหนดความเป็นอยู่ทางการเงินและสุขภาพทางการเงิน รวมถึง ความสัมพันธ์ของระดับทักษะทางการเงินด้วย

สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มที่กำลังจัดทำยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยความรู้เรื่องทางการเงินโดยอยู่ในขั้นตอนของการออกแบบ จึงเริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องของทักษะทางการเงินเห็นได้จาก การที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรหลักทางการเงินของประเทศ ได้เริ่มทำการสำรวจทักษะทางการเงินของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2556 เป็นปีแรก และมีแผนงานที่จะทำการสำรวจทุกๆ 3 ปี โดยทำงานในครั้งนี้เป็นการทำงานร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ เพื่อศึกษาระดับทักษะทางการเงินของคนไทยและปัจจัยด้านสถานภาพที่มีผลต่อทักษะทางการเงิน

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะทางการเงินรวมถึงการเป็นหนี้ ดังกล่าวข้างต้นจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อที่จะหากลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัย จากการศึกษารายงานของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ปี 2554 เรื่อง หนี้สินของสมาชิกครูในระบบสหกรณ์ พบว่ากลุ่มอาชีพข้าราชการครูเป็นตัวอย่างของกลุ่มอาชีพข้าราชการที่มีการก่อหนี้สินในระบบสหกรณ์ค่อนข้างสูง ประกอบกับสถานการณ์การเป็นหนี้ของข้าราชการครูเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่รัฐบาลตลอดจนกระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญและพยายามหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังเห็นได้จากการที่รัฐบาลสนับสนุนและผลักดันโครงการต่างๆ จำนวนมาก เช่น ในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการจัดตั้ง

โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาและบรรเทาภาระหนี้สินข้าราชการครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการโดยการให้ข้าราชการครู (ผู้สอน) ได้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อไปชำระหนี้และนำเงินที่ได้รับชำระหนี้รวมทั้งดอกและผลที่เกิดขึ้นสมทบเป็นทุนและเก็บไว้ใช้จ่ายหมุนเวียนต่อไป ในปีงบประมาณ 2540 รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครูจำนวน 500 ล้านบาท และได้ดำเนินการโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนมาถึงปัจจุบัน ในปี 2558 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดประชุมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครูและทำการสำรวจแหล่งเงินกู้ที่สำคัญในการเป็นหนี้ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า มีแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของการเป็นหนี้ จำนวน 5 แห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แหล่งเงินกู้และปริมาณหนี้ของข้าราชการครูปี 2558 (การประชุมกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู วันที่ 3 มีนาคม 2558)

แหล่งเงินกู้	ปริมาณหนี้ (ล้านบาท)
1. สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	663,152.64
2. สินเชื่อโครงการพัฒนาชีวิตครู	27,317.49
3. สินเชื่อ ช.พ.ค./ ช.พ.ส.	488,428.24
4. เงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู	829.68
5. แหล่งเงินกู้ที่ไม่สามารถตรวจสอบได้	ไม่ทราบจำนวน

ในปี 2559 คณะรัฐมนตรีมีมติรับโครงการลดภาระหนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและเห็นชอบหลักการและกรอบดำเนินงานระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2559-2561) ต่อมากระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการคลังได้จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงโครงการลดภาระหนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2559 โดยโครงการนี้จะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและแก้ไขปัญหาหนี้สินให้แก่ข้าราชการครูตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งจะนำเงินจากเงินฝากออมทรัพย์หรือที่เรียกว่าเงิน ช.พ.ค. ที่ทายาทจะได้รับในอนาคตมาวางค้ำประกันการขอสินเชื่อกับธนาคารออมสิน ซึ่งปริมาณการเป็นหนี้ของข้าราชการครูจะได้รับอิทธิพลทางตรงมาจากปริมาณหนี้ของคู่สมรสสูงสุด รวมถึงจำนวนครั้งในการกู้ ระดับเงินเดือน ตำแหน่งงาน ระดับความจำเป็นในการกู้ รายได้รวมของครอบครัวครัวถึงอายุตามลำดับ (เบญจมาศ กิ่งดี, 2552) และจากรายงานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ปี 2554 ยังพบว่าการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นควรเริ่มจากการทำให้ข้าราชการครูมีหนี้สินที่น้อยที่สุดคือการกำกับรายจ่ายให้สมดุลกับรายได้ ลดความฟุ่มเฟือย ก่อนตัดสินใจซื้อสิ่งใดต้องคำนึงถึงความจำเป็นหรือประโยชน์ที่คุ้มค่า และรู้จักการทำบัญชีเงินรับ-จ่ายในครอบครัวซึ่งจะช่วยสร้างเสริมให้มีวินัยทางการเงินมากขึ้น จากการศึกษาผู้วิจัยจึงเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู เพราะเมื่อทราบว่าทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครูมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางใดจะทำให้สามารถหาแนวทางในการพัฒนาตลอดจนถึงแนวทางในการลดปริมาณการเป็นหนี้ของข้าราชการครูได้เป็นลำดับถัดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะทางการเงินของข้าราชการครู

2. เพื่อศึกษาการเป็นหนี้ของข้าราชการครู
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 75,552 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558)

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแบ่งประเภทของงานวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางการเงิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะทางการเงินของคนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับทักษะทางการเงินของคนไทยและปัจจัยด้านสถานภาพที่มีผลต่อทักษะทางการเงินและเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเปรียบเทียบระดับของพัฒนาการโดยใช้แนวทางการสำรวจของ Organization for Economic Co-operation and Development หรือ OECD โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนชาวไทยมีอายุอยู่ระหว่าง 15-89 ปี จำนวน 10,627 คน การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการวัดองค์ประกอบทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ทางการเงิน 2) ด้านพฤติกรรมทางการเงิน 3) ด้านทัศนคติทางการเงิน ผลการวิจัยพบว่า คนไทยมีคะแนนทักษะทางการเงินเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของในผลสำรวจของ OECD เมื่อทำการพิจารณาองค์ประกอบทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมทางการเงินและทัศนคติทางการเงินอยู่ในระดับที่สูง คือมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ร้อยละ 60 ส่วนด้านความรู้ทางการเงินมีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือร้อยละ 46.80

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบทักษะทางการเงินมีบทบาทต่อการออมเพื่อการเกษียณอย่างไรในสังคมไทยและทักษะทางการเงินในด้านใดที่เป็นตัวกำหนดการออมเพื่อการเกษียณและเพื่อหาแนวทางให้คนไทยหันมาออมเงินเพื่อการเกษียณมากขึ้นโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักลงทุนทั่วไปจำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้อ้างอิงมาจากต้นฉบับของ Organization for Economic Co-operation and Development : OECD และได้ทำการเพิ่มเติมคำถามในหมวดของการลงทุน (Financial Knowledge with risk and return : FNR) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นตัวกำหนดให้ทักษะทางการเงินมีความแตกต่างกัน โดยทักษะทางการเงินขั้นสูงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความน่าจะเป็นของการออมเพื่อการเกษียณ เมื่อทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Multinomial logit พบว่า ถ้าเพิ่มทักษะทางการเงินในด้านทัศนคติทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และความรู้ทางการเงินให้กับกลุ่มที่ไม่มีการออมเลยจะช่วยเพิ่มความน่าจะเป็นในการออมเพื่อการเกษียณ สำหรับ

กลุ่มที่มีการออมเป็นประจำแต่ไม่มีการออมเพื่อการเกษียณ ต้องเพิ่มทักษะทางการเงินด้านทัศนคติทางการเงินและความรู้ในการลงทุนให้กับบุคคลกลุ่ม

ANZ Survey of Adult financial Literacy in Australia (ANZ, 2008) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะทางการเงินของประเทศออสเตรเลีย โดยแบบสอบถามที่ใช้อ้างอิงมาจากต้นฉบับของ Organization for Economic Co-operation and Development : OECD มาใช้ในการเก็บข้อมูล จากการวิจัยพบว่า ทักษะทางการเงินมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านสภาพส่วนบุคคลอย่างมาก และนอกจากปัจจัยดังกล่าวแล้วยังพบความสัมพันธ์อีกหนึ่งประการคือ ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมทางการเงินกับทักษะทางการเงิน กล่าวคือ พฤติกรรมทางการเงินมีความสัมพันธ์กับทักษะทางการเงินที่สูงด้วย

Ani Caroline Grigion Potrich , Kelmara Mendes Vieira , Daniel Arruda Coronel และ Reisoli Bender Filho (2015) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดทักษะทางการเงินในบราซิลได้โดยการสร้างแบบจำลองและทดสอบความแปรเปลี่ยนระหว่างอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองไปเป็นเครื่องมือทักษะทางการเงินและทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนในข้อเสนอของเครื่องมือที่มาจาก 3 มาตรฐาน คือ ความรู้ทางการเงิน ทัศนคติทางการเงิน และพฤติกรรมทางการเงิน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบราซิลที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ จำนวน 991 คน ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติทางการเงินของเพศชายและเพศหญิงมีค่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมและใกล้เคียงกัน ในส่วนของพฤติกรรมทางการเงินเพศชายมีค่าเฉลี่ยคือ 3.69 และ 3.58 สำหรับเพศหญิง และสุดท้ายคือความรู้ทางการเงินพบว่าทั้งในเพศชายและเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความรู้ทางการเงินอยู่ในระดับที่ต่ำคือ 1.62 ในเพศชายและ 1.21 ในเพศหญิง

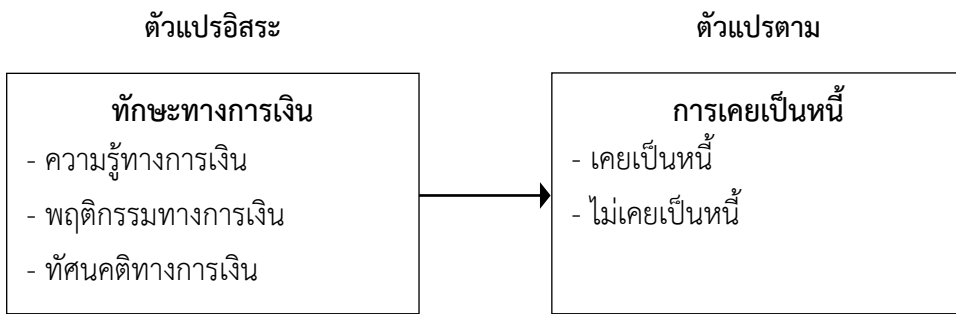
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นหนี้

ดาว นามบัณฑิต (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู จากการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่ก่อนนี้โดยมีสาเหตุมาจาก ความต้องการซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัย การนำเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และการนำเงินไปผ่อนรถ โดยมีแหล่งเงินกู้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู ธนาคารของรัฐ รวมถึงการกู้ยืมจากบุคคลทั่วไป (กู้ยืมนอกระบบ) ในส่วนของความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูนั้น ข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่า เห็นด้วยอย่างมากกับการเพิ่มค่าตอบแทนให้กับครูที่ปฏิบัติการสอนที่มีจำนวนคาบสอนเกินเกณฑ์และปรับเงินเดือนให้สูงขึ้นโดยสอดคล้องกับตำแหน่งหน้าที่ นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นว่า เห็นด้วยมาก กับการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนข้าราชการครูรวมถึงลดค่าใช้จ่ายและการบริหารเงินในกองทุนหมุนเวียน ตลอดจนมีความคาดหวังให้การแก้ไขปัญหานี้สินของข้าราชการครูประสบความสำเร็จ

เบญจมาศ กิ่งดี (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเป็นหนี้ของข้าราชการครู โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาการเป็นหนี้ของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายและทัศนคติเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณการเป็นหนี้ของข้าราชการครู โดยการศึกษาข้าราชการครูจำนวน 224 คน ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการครูร้อยละ 81.25 เคยมีการกู้เงินในอดีต เริ่มกู้ในช่วงอายุก่อน 30 ปี โดยทำการกู้จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 74.86 และมีวัตถุประสงค์ในการกู้เพื่อซื้อที่ดิน/สร้างบ้าน ร้อยละ 29.35 มียอดเงินกู้ค้างชำระเฉลี่ย จำนวน 920,538.96 บาท นอกจากนี้ยังพบว่า ปริมาณการเป็นหนี้ของข้าราชการครูได้รับอิทธิพลตรงมาจากประมาณหนี้ของคู่สมรสมากที่สุด รองลงมาคือจำนวนครั้งในการกู้ ระดับเงินเดือน ตำแหน่งงาน การกู้ของคู่สมรส ระดับความจำเป็นในการกู้ รายได้รวมของครอบครัวและอายุตามลำดับ

วนิดา วิเศษสุวรรณกร (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 : กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาภาระหนี้สินของข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีภาระหนี้สิน ทั้งก่อนและหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาระหนี้สินของข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 ผลการศึกษาพบว่า นโยบายเงินเดือนส่งผลให้ข้าราชการมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นโดยข้าราชการส่วนใหญ่ที่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือนยังคงมีภาระหนี้สินอยู่ในขณะที่ข้าราชการที่ไม่มีภาระหนี้สินก่อนนโยบายเงินเดือนกลับมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นเมื่อมีนโยบายเงินเดือน แสดงว่าการปรับเงินเดือนเพิ่มขึ้นตามนโยบายรัฐบาลส่งผลให้ข้าราชการก่อนนี้เพิ่มขึ้นด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในเขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) จำนวน 771 คนโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.36 จึงได้ขนาดตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 771 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 สํารวจรายชื่อจังหวัดในพื้นที่เขตภาคกลางมีจำนวนทั้งสิ้น 18 จังหวัด ประกอบด้วย ชัยนาท นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา พิจิตร ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สิงห์บุรี สุโขทัย สุพรรณบุรี อ่างทอง และอุทัยธานี จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างจังหวัด โดยใช้

วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้ตัวอย่างมาทั้งสิ้น 6 จังหวัด คือ ชัยนาท นครสวรรค์ ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอุทัยธานี

ขั้นที่ 2 สํารวจรายชื่อโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มในขั้นที่ 1 หลังจากนั้นใช้วิธีการเลือกโรงเรียนแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

ขั้นที่ 3 สุ่มข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่ทำการสุ่มในขั้นที่ 2 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบไปด้วยคำถามจำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่วัดความรู้ทางการเงิน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ถูก - ผิด จำนวน 7 ข้อ ประกอบไปด้วยคำถามดังต่อไปนี้

การจำแนกการวัดความรู้ทางการเงิน	คำถาม
ข้อที่ 1 วัดความรู้ด้านการหาร	สมมติว่าท่านไปทานอาหารกับเพื่อน 3 คน (รวมตัวท่านด้วย) ค่าอาหารมื้อนั้นราคา 1500 บาท ท่านและเพื่อนต้องจ่ายเงินค่าอาหารมื้อนั้นคนละเท่าไร
ข้อที่ 2 วัดความรู้ด้านมูลค่าเงินตามกาลเวลา	สมมติว่าวันนี้ท่านเก็บเงิน 1,000 บาทไว้ในกระเป๋ โดยไม่นำไปฝากธนาคาร เมื่อเวลาผ่านไป 5 ปี ท่านคิดว่า เงิน 1,000 บาทที่ท่านจะมีมูลค่าเท่าเดิมหรือไม่
ข้อที่ 3 วัดความรู้ด้านอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อ	ในปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ไว้ว่าห้ามเกินร้อยละเท่าไรต่อปี
ข้อที่ 4 วัดความรู้ด้านการคำนวณดอกเบี้ยทบต้น	สมมติว่าท่านฝากเงินจำนวน 20,000 บาท กับทางสหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยที่ท่านจะได้รับดอกเบี้ยเงินฝาก 2% ต่อปี ทบต้นปีละ 1 ครั้ง เมื่อครบกำหนด 1 ปี ท่านจะมียอดเงินในบัญชีเป็นจำนวนเท่าไร (ในระหว่างปีท่านไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินออกจากบัญชีเลย)
ข้อที่ 5 วัดความรู้ด้านการคำนวณดอกเบี้ย	จากข้อ 4. เมื่อเวลาผ่านไป 3 ปี ท่านจะมียอดเงินรวมดอกเบี้ยเป็นจำนวนเท่าไร (โดยในระยะเวลา 3 ปีท่านไม่ได้ฝากเงินเพิ่มหรือถอนเงินเลย)
ข้อที่ 6 วัดความรู้ด้านเครดิตบูโร	หากท่านมีหนี้ชำระเงินกู้จากธนาคารแห่งหนึ่งแล้วท่านคิดว่าธนาคารแห่งอื่นจะทราบหรือไม่
ข้อที่ 7 วัดความรู้ด้านนโยบายคุ้มครองเงินฝาก	ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายคุ้มครอง/ค้ำประกันเงินฝาก สำหรับบัญชีเงินฝากที่เปิดกับธนาคารพาณิชย์จำนวนเท่าไร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่วัดพฤติกรรมทางการเงินและทัศนคติทางการเงิน โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท แบ่งออกเป็น 5 ระดับตั้งแต่ไม่เห็นด้วยไปจนถึงเห็นด้วยอย่างมาก จำนวน 7 ข้อ ประกอบไปด้วยคำถามดังต่อไปนี้

ข้อ	คำถาม
1.	ก่อนที่ท่านจะซื้อของบางอย่าง ท่านจะไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนว่ามีเงินพอจ่ายหรือไม่
2.	ท่านชำระเงินค่าใช้จ่ายต่างๆ ตรงเวลา
3.	ท่านดูแลเงินของตนเองอย่างใกล้ชิด
4.	ท่านตั้งเป้าหมายการเงินระยะยาวและพยายามทำให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
5.	ใน 1 เดือน ท่านทราบว่าท่านมีรายจ่ายอะไรบ้าง
6.	ท่านทำการเปรียบเทียบข้อมูลสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ
7.	ท่านพยายามจะไม่กู้เงินเมื่อเงินของท่านไม่พอใช้
8.	ท่านมีความสุขในการใช้เงินมากกว่าการเก็บออม

ตอนที่ 4 แบบสอบถามที่วัดรูปแบบการเป็นหนี้ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและปลายปิด จำนวน 12 ข้อ

ข้อ	คำถาม
1.	ท่านคิดว่าท่านมีความจำเป็นที่จะต้องกู้ยืมในระดับใด
2.	ในอดีต (ก่อนหน้านี้นี้ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป) ท่านเคยกู้ยืมเงินหรือไม่
3.	ในการกู้ยืมเงินครั้งแรกของท่าน ท่านกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ใด
4.	การกู้ยืมเงินในครั้งแรกของท่านมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร
5.	วงเงินกู้ครั้งแรกที่ท่านเริ่มกู้เป็นจำนวน.....บาท
6.	ท่านคิดว่าภายใน 1 – 2 ปีนี้ ท่านจะกู้ยืมเงินหรือไม่
7.	ในปัจจุบัน (ย้อนหลัง 3 ปีจนถึงปัจจุบัน) ท่านและคู่สมรสมีการกู้ยืมเงินหรือไม่
8.	ในแต่ละเดือนรายได้ของท่านเพียงพอกับการชำระเงินกู้หรือไม่
9.	จำนวนเงินกู้ที่ท่านชำระต่อเดือนคิดเป็นกี่เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือน %
10.	ปัจจุบันท่านกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ใดบ้าง
11.	ลักษณะในการกู้ยืมเงินครั้งล่าสุดของท่านเป็นการกู้ยืมเงินในรูปแบบใดต่อไปนี้
12.	การกู้ยืมเงินครั้งล่าสุดของท่านมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย จากคณะสภิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เสนอไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของจังหวัด ชัยนาท ลพบุรี สิงห์บุรี นครสวรรค์ อ่างทอง และอุทัยธานี เพื่อขออนุญาตและขอความ

อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัย และเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังที่ได้รับการอนุญาตจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา

2) จัดเตรียมแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดรหัส (code) เพื่อความสะดวกในการติดตามแบบสอบถามคืน

3) นำแบบสอบถาม และหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย ไปยื่นให้กับข้าราชการครู เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยและแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ครั้งนี้ พร้อมทั้ง นัดวัน เวลา และวิธีการในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

4) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง โดยขอความอนุเคราะห์ให้กลุ่มตัวอย่างใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ในการส่งแบบสอบถามคืน

5) ผู้วิจัยบรรณาธิกรณข้อมูล (editing) เป็นการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์ โดยทำการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีความครบถ้วนหรือไม่ กรณีที่มีข้อมูลขาดหาย (missing data) ผู้วิจัยจะแทนที่ด้วยค่าเฉลี่ย (replace by mean)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่างจากข้อมูลปฐมภูมิที่ได้มาจากการเก็บแบบสอบถามเพื่อให้ทราบระดับทักษะทางการเงินของข้าราชการครู และทราบลักษณะการเป็นหนี้ของข้าราชการครู โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package for the Social Science หรือ SPSS

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression)

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาระดับทักษะทางการเงินของข้าราชการครู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของข้าราชการครู

	คะแนนเฉลี่ย	เกณฑ์คะแนน
ความรู้ทางการเงิน	2.81	ปานกลาง
พฤติกรรมทางการเงิน	4.23	สูง
ทัศนคติทางการเงิน	2.91	ปานกลาง
ทักษะทางการเงิน	3.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของข้าราชการครู พบว่า คะแนนรวมเฉลี่ยของทักษะทางการเงินมีค่าเท่ากับ 3.27. คะแนน อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง เมื่อแยกตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยทางด้านความรู้ทางการเงินมีค่าเท่ากับ 2.81 คะแนน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านพฤติกรรมทางการเงินมีค่า

เท่ากับ 4.23 คะแนน อยู่ในเกณฑ์สูง และด้านทัศนคติทางการเงินมีค่าเท่ากับ 2.91คะแนน (คะแนนเต็ม 5 คะแนนทุกด้าน) อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยเกณฑ์คะแนนผู้วิจัยได้อ้างอิงมาจากการให้คะแนนทักษะทางการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

2. การศึกษาการเป็นหนี้ของข้าราชการครูจำนวน 771 คน พบว่ามีข้าราชการครูที่ไม่มีประวัติการเป็นหนี้ จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 และข้าราชการครูมีประวัติการเป็นหนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจำนวน 602 คน คิดเป็นร้อยละ 78.10 ในจำนวนนี้มีข้าราชการครูจำนวน 349 คนยังมีหนี้ค้างอยู่ คิดเป็นร้อยละ 57.97 ของจำนวนข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ เมื่อศึกษาจำนวนหนี้คงค้างรวมของข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ในปัจจุบันมีค่าเท่ากับ 349,540,000 บาท นอกจากนี้ยังพบว่า ข้าราชการครูมีจำนวนเงินกักอยู่ระหว่าง 10,000 – 6,000,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมในปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันร้อยละ 37.97 เพื่อซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัยร้อยละ 36.10 เพื่อซื้อยานพาหนะร้อยละ 24.87 เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์เชิงกำไรร้อยละ 19.25 เพื่อลงทุนทำธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 16.31 เพื่อการศึกษาบุตรร้อยละ 16.04 เพื่อใช้จ่ายใน เรื่องสุขภาพร้อยละ 9.89 เพื่อการศึกษาของตนเองร้อยละ 5.35 เพื่อใช้จ่ายในการท่องเที่ยวและความบันเทิงร้อยละ 4.81 เพื่อซื้อของมีค่าราคาแพงและอื่นๆร้อยละ 4.55 ของจำนวนข้าราชการครูที่ยังมีหนี้ค้างอยู่ โดยแหล่งเงินกู้ของข้าราชการครูส่วนใหญ่มาจาก สหกรณ์ออมทรัพย์ครูร้อยละ 82.09 ธนาคารออมสินร้อยละ 8.02 ธนาคารพาณิชย์ต่างๆร้อยละ 4.82 สวัสดิการ ขพค. และ ขพส.ร้อยละ 3.74 และกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบรวมถึงแหล่งอื่นๆร้อยละ 1.87 ของข้าราชการครูที่ยังมีหนี้ค้างอยู่

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครูด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ทักษะทางการเงิน	สถิติที่ใช้วิเคราะห์			
	Min	Max	\bar{x}	SD
ความรู้ทางการเงิน				
เป็นหนี้	0.00	7.00	3.81	1.38
ไม่เป็นหนี้	0.00	7.00	4.36	1.56
พฤติกรรมทางการเงิน				
เป็นหนี้	1.00	5.00	4.21	0.53
ไม่เป็นหนี้	3.00	5.00	4.30	0.48
ทัศนคติทางการเงิน				
เป็นหนี้	1.00	5.00	3.12	1.13
ไม่เป็นหนี้	1.00	5.00	2.13	1.31

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ด้วยสถิติเชิงพรรณนา พบว่า ข้าราชการครูไม่มีประวัติการเป็นหนี้มีค่าเฉลี่ยทางด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินมากกว่าข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ แต่ทัศนคติทางการเงินของข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้กลับมีค่าที่สูงกว่า

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู

ตัวแปรที่ศึกษา	B	S.E.	Sig	Exp(B)
ค่าคงที่	0.508	0.882	0.565	1.662
ความรู้ทางการเงิน	-0.184	0.067	0.006	0.832
พฤติกรรมทางการเงิน	-0.047	0.184	0.797	0.954
ทัศนคติทางการเงิน	0.654	0.082	0.000	1.923
-2 log likelihood			71.674	
Cox & Snell R Square			11.5	
Nagelkerke R Square			17.7	

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู พบว่าองค์ประกอบของทักษะทางการเงินที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ของข้าราชการครูมีเพียง 2 องค์ประกอบคือ ความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงิน โดยการพิจารณาจากค่า Sig ที่มีค่า 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ผลการวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของข้าราชการครู 2) ผลการวิเคราะห์การเป็นหนี้ของข้าราชการครู 3) ผลการวิเคราะห์ทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินของข้าราชการครู สามารถสรุปได้ว่า ข้าราชการครูมีทักษะทางการเงินอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบ ทั้ง 3 ด้านของทักษะทางการเงิน พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความรู้ทางการเงินและทัศนคติทางการเงินของข้าราชการครูอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคะแนนเฉลี่ยทางด้านพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในระดับสูง

2. การวิเคราะห์ผลการเป็นหนี้ของข้าราชการครู สามารถสรุปได้ว่า จากข้าราชการครูในเขตภาคกลาง จำนวน 771 คน พบว่ามีข้าราชการครูในเขตภาคกลางมีประวัติการเป็นหนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจำนวน 602 คน คิดเป็นร้อยละ 78.10 ซึ่งในจำนวนนี้มีข้าราชการครูในเขตภาคกลางจำนวน 349 คนยังมีหนี้ค้างอยู่ คิดเป็นร้อยละ 57.97 ของจำนวนข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ สามารถคิดเป็นจำนวนหนี้คงค้างรวมเท่ากับ 349,540,000 บาท นอกจากนี้ยังพบว่า ข้าราชการครูในเขตภาคกลางมีจำนวนเงินกู้ยืมอยู่ระหว่าง 10,000 – 6,000,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมในปัจจุบันเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันร้อยละ 37.97 เพื่อซื้อหรือสร้างที่อยู่อาศัยร้อยละ 36.10 เพื่อซื้อยานพาหนะร้อยละ 24.87 เพื่อซื้อสิ่งหาประโยชน์เก็งกำไรร้อยละ 19.25 เพื่อลงทุนทำธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 16.31 เพื่อการศึกษาบุตรร้อยละ 16.04 เพื่อใช้จ่ายในเรื่องสุขภาพร้อยละ 9.89 เพื่อการศึกษาของตนเองร้อยละ 5.35 เพื่อใช้จ่ายในการท่องเที่ยวและความบันเทิงร้อยละ 4.81 เพื่อซื้อของมีค่าราคาแพงและอื่นๆร้อยละ 4.55 ของจำนวนข้าราชการครูในเขตภาคกลางที่ยังมีหนี้ค้างอยู่ โดยแหล่งเงินกู้ของข้าราชการครูในเขตภาคกลางส่วนใหญ่มาจากสหกรณ์ ออมทรัพย์ครูร้อยละ 82.09 ธนาคารออมสินร้อยละ 8.02 ธนาคารพาณิชย์ต่างๆร้อยละ 4.82 สวัสดิการ ขพค. และ ขพส.ร้อยละ 3.74 และกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบรวมถึงแหล่งอื่นๆร้อยละ 1.87 ของข้าราชการครูที่ยังมีหนี้ค้างอยู่

3. การวิเคราะห์ทักษะทางการเงินกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครู สามารถสรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่ไม่มีประวัติการเป็นหนี้มีความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินดีกว่าข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ สาเหตุอาจเกิดจากการที่ข้าราชการครูความเข้าใจพื้นฐานทางการเงินรวมถึงการมีความประพฤติและการแสดงออกที่ดีทางการเงินมีผลต่อการตัดสินใจกู้เงินหรือการเป็นหนี้ แต่เมื่อพิจารณาถึงทัศนคติทางการเงินแล้วพบว่าข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้มีทัศนคติทางการเงินที่ดีกว่าข้าราชการครูที่ไม่มีประวัติการเป็นหนี้ สาเหตุอาจเกิดจากการมีทัศนคติทางการเงินซึ่งหมายถึงการมีความสุขในการใช้เงินมากกว่าการออมอาจทำให้ข้าราชการครูที่มีประวัติการเป็นหนี้ขาดความรอบคอบในการใช้เงินมากกว่าข้าราชการครูที่ไม่มีประวัติการเป็นหนี้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาทักษะทางการเงินทางด้านความรู้ทางการเงินพบว่า ข้าราชการครูจำนวนมากกว่าครึ่งยังขาดความรู้เรื่องอัตราดอกเบี้ยและนโยบายคุ้มครองเงินฝาก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้กับกลุ่มข้าราชการครูและประชาชนทั่วไปให้ทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง

2. จากการศึกษาพบว่าข้าราชการครูร้อยละ 18.16 มีการวางแผนว่าภายใน 1-2 ปีข้างหน้าจะมีการกู้ยืมเงินอีก และร้อยละ 43.71 ยังไม่แน่ใจว่าจะมีการกู้หรือไม่ เพื่อพิจารณาผลการศึกษาดังกล่าวจะเห็นว่า อัตราการกู้ยืมเงินของข้าราชการครูมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัญหานี้ โดยการให้ความรู้ หรือออกมาตรการต่างๆ เพื่อให้ปริมาณการกู้เงินลดลง

3. จากการศึกษาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของข้าราชการครูในยุคปัจจุบันจะพบว่า รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด โดยการออกโครงการรวมถึงมาตรการต่างๆ เช่น ในปี 2540 มีการจัดตั้งโครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินข้าราชการครู ปี 2542 มีการจัดตั้งโครงการพัฒนาชีวิตครู ปี 2558 มีโครงการเงินกู้ ช.พ.ค. โดยการนำเงินฌาปนกิจสงเคราะห์ครอบครัวหรือที่เรียกว่าเงิน ช.พ.ค. ที่ทายาทจะได้รับในอนาคตมาวางค้ำประกันการขอสินเชื่อกับธนาคารออมสินโดยธนาคารจะคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำ จะเห็นได้ว่าโครงการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ กล่าวคือ เป็นการแก้ปัญหาเมื่อข้าราชการครูเป็นหนี้แล้ว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เช่นการรณรงค์ให้ข้าราชการครูไม่เป็นหนี้ การทำโครงการให้ความรู้และการวางแผนทางการเงินกับข้าราชการครูเน้นเป้าหมายไปยังกลุ่มข้าราชการครูที่อายุน้อยเพื่อลดการก่อหนี้ในระยะยาว หรือการปลูกฝังให้ข้าราชการครูและบุคคลทั่วไปน้อมนำหลักการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2554). *หนังสือของสมาชิกครูในระบบสหกรณ์*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2559, เข้าถึงได้จาก https://www.cad.go.th/cadweb_org/ewt_news.php?nid=14319
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2560). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามลดาดาว นามบัญญัติ. (2542). *การศึกษาสภาพหนี้สินและความคิดเห็นต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2556). *การวัดระดับทักษะทางการเงินกับการออมเพื่อการเกษียณ*. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/Segmentation/Student/setthatat/DocLib_Settha_Paper_2558/FI_Doc_Prize1_2558.pdf
- เบญจมาศ กิ่งดี. (2552). *การเป็นหนี้ของข้าราชการครู*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถิติประยุกต์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะสถิติประยุกต์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วนิดา วิเศษภูวรากร. (2556). *ภาระหนี้สินของข้าราชการหลังนโยบายเงินเดือน พ.ศ. 2556 : กรณีศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2557). *รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2556*. เข้าถึงได้จาก <https://www.1213.or.th/th/aboutfcc/knownfcc/Documents/2013%20ThaiFLSurvey.pdf>
- สถาบันคีนันแห่งเอเชีย. (2558). *คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน*. เข้าถึงได้จาก http://thaipublica.org/wp-content/uploads/2015/03/1.Citi-LIFT-FL-Research-Report-THAI_Draft.pdf
- สถาบันวิจัยเพื่อตลาดทุน. (2558). *การวัดทักษะทางการเงินกับการมีส่วนร่วมในตลาดทุน*. เข้าถึงได้จาก https://www.set.or.th/dat/vdoArticle/attachFile/AttachFile_1470741961947.pdf
- อัจฉรา โยมสินธุ์. (2558). *ชีวิตสมดุลของครูพอเพียงแบบอย่าง*. เข้าถึงได้จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org/elctfl/media/file-774.pdf?day=636371988400432653>
- Anagela, A. H., Andrew, M. P., & Joanne, K. Y. (2009). Definition and Measuring Financial Literacy. Retrieved from https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/working_papers/2009/RAND_WR708.pdf
- ANZ. (2008). *ANZ Survey of Adult Financial Literacy in Australia*. Retrieved from <https://www.anz.com/resources/3/1/31cbc1fd-9491-4a22-91dc-4c803e4c34ab/adult-financial-literacy-survey-full-results.pdf>
- Organization For Economic Co-Operation And Development (OECD). (2013). *Pisa 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy*. Retrieved from https://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework%20e-book_final.pdf